

NEVZUHUR

EDEBİYAT KÜLTÜR SANAT

EYLÜL 2020 / SAYI : 77

NEVZUHUR

SAHİBİ:

MUSTAFA AKBABA

GENEL YAYIN YÖNETMENİ:

ALİ DEMİREL

YAYIN KURULU:

BEKİR KARA
HASAN TÜLKAY
MEHMET ERÇİN

ADRES:

Atatürk Cd. 1306 Sk.
Akbaba Apt. No: 1/2 ANTALYA

TLF : 0 (242) 241 80 62 - 63

BELGEGEÇER: 0 (242) 241 41 74

www.mustafaakbaba.com.tr

e-posta: alidemirel47@hotmail.com

ISSN : 1308 - 1403

BASIM YERİ

TUNAHAN OFSET & MATBAACILIK

Tel : 0 (242) 248 90 88

www.tunahanmatbaa.net

info@tunahanmatbaa.net

tunahanoffset@gmail.com

Sinan Mh. Atatürk Cd. 1254 Sk.

Rıfat Türkcan Psj. No: 14/7

Muratpaşa / ANTALYA

YAYIN TÜRÜ :

Yerel - Süreli

İki Ayda Bir Yayınlanır

NEVZUHUR da yayımlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

NEVZUHUR da yayınlanan eserlere telif hakkı ödenmez.

NEVZUHUR

Bir kültür hizmeti olup, para ile satılmaz.

NEVZUHUR da

Yayımlanan bütün yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilen yazıların yayımlanması, Yayın kurulu nun kararına bağlıdır.

NEVZUHUR Yayınlarının tamamına

www.mustafaakbaba.com.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

BU SAYIMIZDA YAYINLANAN

AYASOFYA-İ KEBİR CÂMİİ ŞERİFİ

MUSTAFA AKBABA

SERDENGEÇTİ KÜLTÜR SANAT EVİ

HASAN TÜLKAY

TÜRK TAMGALARINDAN
DÖRT KUTSAL TAMGA VE ANLAMLARI

Tarihçi ALİ DEMİREL

İYİLİK

Prof. Dr. ÖCAL OĞUZ

KİTAP MEDENİYETİNİN ÇOCUKLARI,
KİTABA DÖNÜN !

Prof. Dr. NURULLAH ÇETİN

BİR SONSUZ HABER

ABDURRAHMAN ABIKA

İSİMLER VE İLÇELERİN İZLERİNDE
İSTANBUL'UN FOLKLORÜNE DOKUNMAK - 5

ANDAÇ

GURBET ACISI

HASAN TÜLKAY

OKUYUCU İLE SOHBET

Değerli NEVZUHUR dostları;

Oldukça sıcak geçen bir yaz dönemi yaşadık. Bu arada Koronavirüs illeti de dünyayı tehdit etmeğe devam etti. Bu musibetin ortadan silinmesi için gayret, tedbir ve duaya şiddetle ihtiyacımız var. Cenab-ı Allah sonumuzu hayrelye...

Eylül sayımızla sizlere tekrar merhaba demenin mutluluğunu yaşıyoruz.

İlk yazımız MUSTAFAAKBABA'nın olup AYASOFYA-İ KEBİR CÂMİİ ŞERİFİ başlığını taşıyor. 86 yıl gibi uzun bir süre ibadetten mahrum kalan tarihî binanın tekrar aslî hüviyetine kavuşması üzerine kaleme alınmış olan bu yazıyı ilgi ile okuyacağınızı umuyoruz.

HASAN TÜLKAY, SERDENGEÇTİ KÜLTÜR SANAT EVİ başlığıyla sunduğu yazısında sizlere bir müjde veriyor. Dinî ve millî şuurun gelişmesi açısından Türk gençliği üzerinde oldukça tesiri görülen bir dava adamının, memleketi olan Akseki'deki evinin 'Sanat Evî' olarak düzenlenecek olması mutluluk verici bir hadisedir, bir vefa borcudur. Umulur ki sözde kalmaz, gerçekleşir.

TÜRK TAMGALARINDAN DÖRT KUTSAL TAMGA VE ANLAMLARI başlığıyla kaleme alınan yazı ise tahmin edeceğiniz gibi ALİ DEMİREL'e aid. Bunlar neymiş, okuyup görelim.

Prof. Dr. ÖCAL OĞUZ Hoca'mız İYİLİK diyerek sayfalarımıza ayrı bir renk katıyor.

Prof. Dr. NURULLAH ÇETİN Hoca'mız da KİTAP MEDENİYETİNİN ÇOCUKLARI, KİTABA DÖNÜN! diyerek gençlere önemli bir mesaj veriyor.

ANDAÇ, İSİMLER VE İLÇELERİN İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORÜNE DOKUNMAK-5 başlığıyla sürdürdüğü yazısına bu sayımızda da devam ediyor.

ABDURRAHMANABIKA BİR SONSUZ HABER, HASAN TÜLKAY'da GURBET ACISI unvanlı şiirleriyle sizleri selamlıyorlar.

Bir sonraki sayıda buluşabilmek ümidiyle hoşçakalınız...

NEVZUHUR

AYASOFYA-İ KEBİR CÂMİİ ŞERİFİ

MUSTAFA AKBABA

1453'den 1931'e kadar 478 yıl boyunca devletin bir numaralı camisi olarak hizmet veren Ayasofya; 1931'de tamirat yapılacağı bahanesi ile ibadete kapatılıp, 24 Kasım 1934 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla müzeye dönüştürülmüştü. 1 Şubat 1935'te de müze olarak halka açılmıştı. Sudan bahanelerin yer aldığı kararnamede, ne demekse "Bütün Şark âlemini sevindireceği" gibi garip ifadeler de bulunuyordu. Burada 'Şark' kelimesinin sehven 'Garp' kelimesi yerine yazılmadığı, arşiv kaynakları arasında bulunan metnin müsveddesinde de 'Şark' olarak geçmesinden anlaşılmaktadır.

Cami kapatılınca, halıları kesilerek sağa sola dağıtıldı. Şamdanları eritmek üzere dökümhaneye götürüldü. Levhalar ise çok büyük olduğu için çıkarılamayıp depoya kaldırıldı. Bunlar Menderes devrinde tekrar yerlerine asıldı. Yapılan tahribat sadece içeride kalmayıp caminin yanında bulunan, İstanbul'da Osmanlıların ilk Üniversitesi olan Ayasofya Medresesi de yıkıldı. Caminin dört minaresinin yıkılmaktan kurtarılması ise İbrahim Hakkı Konyalı'nın yazdırdığı bir raporla sağlanmış oldu.

İbrahim Hakkı Konyalı bu konuyla ilgili şunları söylüyor (özetle):

"Bir gün İstanbul Müzeler müdürü Kemal Altan bana geldi. Ağlayarak; 'Hoca, bu gün Ankara'dan gelen emir üzerine Küçük Ayasofya'nın iki minaresini temeline kadar indirdik. Bu gece de Ayasofya'nın dört minaresini indireceğiz' dedi. Bunun üzerine; 'Minareler kubbenin desteğidir, yıkılırsa Ayasofya da yıkılır' mealinde bir rapor yazdırttım. Bunun üzerine yıkımdan vazgeçildi."

24 Temmuz 1923'de imzalanan Lozan Andlaşması bizden kilometre karelerce toprak

götürmüş, Misak-ı Millî sınırlarının da gerisinde petROLSÜZ bir Anadolu toprağına razı etmişti. (Lozan Andlaşması imzalanırken, Türkiye Cumhuriyeti Devleti resmî olarak yoktu. Çünkü 29 Ekim 1923'de kuruldu. Andlaşmaya taraf olarak nasıl imza atılabiliyor, bu da ayrı bir sualdir?)

23 Nisan 1920'de Ankara Meclisinin açılması, 1 Kasım 1922'de Saltanatın ilgası, 24 Temmuz 1923'de Lozan Andlaşması, 13 Ekim 1923'de Ankara'nın Başkent olması, 29 Ekim 1923'de Cumhuriyetin ilanı. 3 Mart 1924'de Halifeliğin ilgası ve ardından Hanedan mensuplarının yurt dışına sürülmesi, 1 Kasım 1928'de Harf Devriminin yapılması, 18 Temmuz 1932'de Ezanın Türkçe okunmaya başlanması (Aynı günün akşamında Türkiye Milletler Cemiyeti'ne kabul edilmiştir.), İsviçre Medenî Kanunu, Alman Ceza Kanunu, İtalyan Ticaret Kanunu, Şapka Kanunu, İstiklâl Mahkemeleri vs. gibi birbiri ardınca gelen bu değişiklik ve uygulamalarla başı dönen insanımıza bir de Ayasofya'nın müzeye dönüştürülmesi tuz-biber olmuştur.

Zaten, 1931 yılında devlet matbaasında basılan ve okullarda okutulmaya başlatılan tarih kitaplarında; Allah, Peygamber, Kur'an ve Vahiy gibi kavramları reddeden ifâdelerin bulunması, imân sahibi olan ve o uğurda ölmeyi şeref sayan insanımızı fazlasıyla üzmüş, büyük bir yeise sevk etmişti.

Ayasofya'nın cami vasfından çıkartılıp müze yapılması, acaba Halifelik mevzuunda olduğu gibi Lozan'da verilen bir söz müydü? (İngiltere Lozan Andlaşmasının altına 16 Temmuz 1924'de, yani Halifelîğin kaldırılmasından sonra imza koymuştur. İngilizler için Halifelîğin kaldırılması Lozan'ın olmazsa olmazıdır.). Yoksa Balkan Paketi arifesinde Yunanistan'a verilen bir jest miydi? (Atatürk'ün Balkan Paketi hususunda Celal Bayar'a; 'Ayasofya'yı müze yapsak, Yunanistan'a bir jest olur' dediği bilinmektedir.). Ya da Fransız 'LU' Mecmuasının son sayısında neşredilen bir vesikaya istinaden gelişen bir durum muydu? (Paris'te, Fransa Millî Kütüphanesinde bulunan 'LU' mecmuası koleksiyonunun son sayısı Fransa Dışişlerinin rezervi dolayısıyla okuyucuya sunulmamaktadır.) Veya ne idi? O günkü otorite böyle bir kararı ne için aldı? Bunu ileride tarihler daha net yazacaktır.

Bilinmelidir ki Fethin simgesi olan Ayasofya şahıs malıdır. Fatih'in kılıç hakkı, ganimet hissesidir. Hak sahibi, mülkünü kurmuş olduğu bir vakfa hibe etmiştir. T.C Tapu İdaresi'nin 19 Kasım 1936'da verdiği tapuda eser için; "Vasfı: Cami, Sahibi: Ebûlfeth Sultan Mehmed Han Vakfı" denmektedir. Ayasofya Camii'nin müzeye dönüştürülmesiyle ortaya bir hak gasbı çıkmıştı.

Bu konuyu çok iyi bilen milletimizin kâhîr ekseriyeti, müzeye dönüştürülmesinden sonra sürekli bu hakkın geriye verilmesi ve tekrar cami olarak ibadete açılması için mücadele vermiş; şair, yazar, hatip pek çok kimse bunun için gayret sarf etmiş, bu mevzuda şiirler, makâleler yazılıp konferanslar tertip edilmiştir. Bu vasıflara haiz olmayan ama içinde millî ve dinî duygularını samimî olarak yaşatan insanımız da gönlüyle destek vermiştir.

Ayasofya Camii içerisinde Sultan Mecid'in yaptırdığı Hünkâr Mahfili, 8 Ağustos 1980'de Süleyman Demirel'in Başbakanlığı döneminde ibadete açılmış ise de 12 Eylül 1980 darbesinin hemen ardından bu uygulamaya son verilmiştir. 1992'de Özal'ın Cumhurbaşkanlığı, Yıldırım Akbulut'un Başbakanlığı

sırasında Hünkâr Mahfili tekrar ibadete açılmış olsa da insanımız elbette bunu yeterli bulamazdı. Ayasofya gerçek kimliğiyle ve bütünüyle ibadete açılmalıydı. O da bugünkü Cumhurbaşkanımız Sn. Recep Tayyip Erdoğan'a nasip oldu. 86 yıllık pranga 10 Temmuz 2020 Cuma günü kırıldı.

Danıştay 10. Dairesi, Ayasofya'nın camiden müzeye dönüştürülmesine dair 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararını iptal ettiğini Cuma namazının hemen ardından saat tam 14.53'de (yani; 1453/İstanbul'un fethedildiği tarih) açıkladı. Sonrasında Sayın Cumhurbaşkanı da Ayasofya ile ilgili konuşmasını saat 20.53'de (yani; 2053/İstanbul'un fethinin 600. yıl dönümü) yaptı. Dünyaya verilen bu mesaj elbette çok manidardır. Ayasofya Camii 24 Temmuz 2020 tarihinde kılınan Cuma namazı ile coşkulu bir şekilde ibadete resmen açıldı.

Diyanet İşleri Başkanı Sn. Ali Erbaş hutbeyi, minbere asılan yeşil sancakların altında elinde kılıçla okuması dostu sevinç, düşmana hüznü vermiştir. Yurdumuzun her yerinden ve dünyanın muhtelif memleketlerinden gelen insanlar o gün Ayasofya'ya akın etmiş, Caminin içinde ve dışında 350.000 kadar kişi saf tutmuştur. Binlerce insan da ibadet için ayrılan mekânın dolması sebebiyle namazı başka camilerde edâ etme mecburiyetinde kalmıştır. Açılışı takip eden günlerde de ziyaretler büyük bir heyecanla sürdürülmektedir.

Açılış için seçilen bu tarih de öyle sıradan bir tarih değildir. Yani, Lozan Andlaşması'nın 97. yıldönümüdür. Lozan'ın 97. Yıldönümünün 2020 yılında Cuma gününe denk gelmesi ise Cenab-ı Allah'ın lütfünden başka bir şey değildir.

Ayasofya Camii, inşaallah bir daha böyle bir akâmete uğramadan dünya sonuna kadar cami olarak görevine devam edecektir.

Caminin yanında bulunan türbelerin içinde II. Selim Han, III. Murad Han, III. Mehmed Han, İbrahim Han, I. Mustafa Han ve şehzadelerin kabirleri bulunmaktadır.

Yukarıda da temas ettiğimiz gibi, Ayasofya'nın müze oluşundan şimdi tekrar camiye çevrilinceye kadar geçen 86 yıl gibi uzunca bir süre içerisinde pek çok kalem ve söz erbabı bu hatadan dönülmesi için yerine göre bazı riskleri de göze alıp yazdı, söyledi. İmân ve millî duyguların harmanlanmasıyla yazılan nazım, nesir

ve tertiplenen konferanslar hep bu kanayan yaranın kapanması içindi. Bu müdafilerin pek çoğu artık bu dünyada değiller. Necip Fazıl Kısakürek, Osman Yüksel (Serdengeçti), Arif Nihad Asya, Ahmet Kabaklı, Kadir Mısıroğlu hemen aklımıza geliveren birkaç değerli insan. Unutulmamalı ki bunlar gibi yüzlercesi bu davaya baş koymuştu. Bu mevzu ile yazılıp söylenenler bir araya toplansa 8-10 cilt kitap yapar. Ahirete irtihal etmiş olan dava adamlarına rahmet, hayatta olup şu âna kadar mücadele edenlere sağlık ve afiyetler dilemek boynumuza borçtur. Bu arada, o günden bu güne Cenab-ı Allah'a el açan dua ordularını da unutmamamız gerekir. Rabbim emeği geçen herkesten razı olsun.

Artık bundan böyle Ayasofya'ya bilet gişesinden biler alarak değil, şadırvanından abdest alarak gireceğiz. Milletimize ve bütün İslâm âlemine hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Ayasofya'nın tekrar camiye çevrilmesi için mücadele içerisinde bulunan insanlardan ağır bedel ödeyenler olmuştur. Bunlardan biri de yukarıda adını zikrettiğimiz Osman Yüksel (Serdengeçti) dir.

1952 yılında, Serdengeçti Mecmuası'nın 17. Sayısında neşredilen 'Ayasofya' yazısı yüzünden Ağır ceza'da yargılanmıştır. 1952 yılının Eylül ayında açılan dava, 1953 yılının son aylarında sonuçlanmış, mahkemede yapmış olduğu muhteşem bir müdafa ile beraat etmiştir. Ancak bu süre içinde 7 ay da hapis yatmıştır.

Osman Yüksel, müdafaasının bir yerinde mahkeme heyetine şunları söyler:

"Geçen sene Ayasofya'yı ziyaret etmiştim. Binaya girer girmez, muazzam perişan bir boşluğun içine düştüm sanki!... Ayasofya'yı camileştiren ne varsa imha edilmiş, İslâmın, Türklüğün takdir ve tebci ettiği Allah, Muhammed gibi büyük isimler yerlere indirilmiş, bu tarihî perişanlık, bu kendi kendini inkâr dekoru içinde, eski günleri, İstanbul'un fethini, şu minberde Fâtihin okuduğu ilk fetih hutbesini duyar gibi oldum.

Tâ... asırların, nesillerin arkasından gelen bir sesle boş kubbelerle şöyle seslendim:

Ey İslâmın nurû, Türklüğün gururu Ayasofya!.. Şerefelerinden fethin, Fâtih'in şerefi ıslıl ıslıl yanan muhteşem mâbet!.. Neden böyle bomboş, neden böyle bir hoşsun? Hani minarelerinden göklere yükselen, tâ mâverâdan gelen ezanlar?! Hani o ilâhi devir, ilâhi nizamlar?!.. Ayasofya ses vermiyor, Ayasofya bomboş, Ayasofya bir hoş!.. Ayasofya, Ayasofya seni bu hale koyan kim? Seni çırılçıplak soyan kim?.. İlâhiri.. Bir mâbet, tarihî bir mâbet içinde idim.. Elbette böyle bir yazının dinî bir hüvüyeti olacaktı. Fetih'ten, Fatih'ten, tarihten bahsediyordum. Bu bakımdan da millî bir cephesi olacaktı; böyledir de.."

Mensur şiir tadında yazılmış olan 'Ayasofya' yazısı ise bir keramet gösterilmişcesine şu sözlerle son bulur:

"Ayasofya! Ey muhteşem mâbet!.. Gel etme, bizi terk etme! Bizler Fâtih'in torunları bütün putları devirip seni camiye çevirecekler. Gözyaşlarıyla abdest alarak secdelere kapanacaklar... Tehlil ve tekbir sedaları boş kubbelerini yeniden dolduracak... İkinci bir fetih

olacak... Ozanlar bunun destanını yazacaklar, ezanlar ilânını yapacaklar... Sessiz ve öksüz minarelerinden yükselen tekbir sesleri fezaları yeniden inletecek. Şerefelerin yine Allah'ın ve onun sevgili Peygamberi Hz. Muhammed'in şerefine ıslıl ıslıl yanacak... Bütün dünya Fatih dirildi sanacak... Bu olacak Ayasofya, bu olacak!.. İkinci bir fetih, yeni bir basübadelmeyt... Bu muhakkak... Bu günler yakın, belki yarın, belki yarından da yakın!.."

DÜZELTME:

Bir önceki sayımızda (76.sayı) MUSTAFAAKBABA'nın COVID-19 başlığıyla sunulan yazısında, SÂMÎHAAYVERDİ'nin doğum tarihi 1905 olacak iken sehven 1095 olarak yazılmıştır. Düzeltiriz.

SERDENGEÇTİ KÜLTÜR SANAT EVİ

HASAN TÜLKAY

Gazeteler, televizyon ekranları, internet medyası karabasan gibi ruh sağlığımızı tehdit eden kara haberlerle dolup taşıyor... Deprem, çığ, kadın cinayetleri, kaçakçılık, çorap sökücü gibi önü ardı kesilmeyen terör örgütleri, uyuşturucu şebekeleri, trafik kazaları, zamlar, geçim darlığından siyanürle aile boyu intiharlar... Çevremizi saran, içimizi sarsan felaketler zinciri gözümüzün önünden akıp geçtikçe; umudumuzu yeşertecek, sevincimizi çiçeklendirecek olayları, gelişmeleri fark edemiyoruz. Oysa sessiz sedasız güzel işler de yapılıyor. Nedense reklama, gösteriye itibar etmeyen hasbî hizmet ve gayretler görmezlikten geliniyor. Haberciliği siyasî ve ticarî rekabetin rant hesaplarına göre ayarlayan yandaş veya muhalif medyaya bir küçük dokunup geçtikten sonra; Ankara'dan, Prof. Dr. Cemal Kurnaz hocamızdan aldığımız müjdeyi Nevzuhur okuyucularına duyurmak istiyorum:

"Osman Yüksel Serdengeçti'nin evi ölümünden 40 yıl sonra restore edilerek Serdengeçti Kültür Evi olarak düzenleniyor.Devletimizin ve belediyemizin, geç de olsa gerçekleşecek olan bu hizmeti, milletimizin kadirbilirliğinin bir örneği olacak.Valiliğimizin daveti ile 6 Şubat'ta Antalya'da bir toplantıya katılacağım. Ertesi gün heyet olarak Akseki Belediyesinde bir toplantıda olacağız, Serdengeçti'nin evinde incelemelerde bulunacağız.Nasip olursa 9 Şubat pazar günü Ankara'ya döneceğiz.

Bu konuda benim aklıma gelenler şunlar:

Serdengeçti Kültür Evi, Osman Yüksel'e ait özel eşya ve eserlerin sergilendiği bir müzeyi de içinde barındırmalı. Aynı zamanda Müftü Salim Efendinin ve Akseki yöresinin kullandığı etnografik malzeme de sergilenmeli.

Bunların yanında düzenli kültür ve sanat faaliyetlerinin yapıldığı, yaşayan bir mekân olmasına özen gösterilmeli."

Antalya Valiliği'nin ev sahipliğinde yapılması düşünülen, fakat olumsuz hava şartları ve uçak seferlerinin iptal edilmesiyle muhtemelen bahara kalan

Serdengeçti Kültür Evi'ne dair ist şar  toplantıya şahsım da çağrıldı. Serdengeçti'nin yakınları, sağığında O'nu yakından tanıyanlar, hakkında yazıp çizenlerin, konuya duyarlı dernek-vakıf temsilcilerinin davet edildiğini tahmin ettiğim bu toplantıdan faydalı teklif ve tespitler çıkacağını umuyorum.

Davet telefonunda tam adı SERDENGEÇTİ KÜLTÜR SANAT EVİ olarak duyurulan bu haber en başta Serdengeçti muhiplerini heyecanlandırdı, sevindirdi. Fakat şuna hassasiyetle dikkat etmeliyiz ki; bu işler yapılırken adeta bir rövanş alma havasına girilmesin. Torosların dik başlı çocuğı Osman Yüksel Serdengeçti yaşadığı dönem içinde müthiş bir kavganın kalemi kılıçtan keskin silahş r d r. Serdengeçti mecmuası bilhassa tek partili Cumhuriyet zihniyetine isyan bayrağı gibidir. O'nu tanıyanlar, sevenler daha çok bu yönüyle tanışmışlardır. Şunu anlayalım ve kabul edelim ki; siyasî ve i tima  kaderimizin gereğı yaşanan acı tatlı hadiseler geride kalmıştır. Köprülerin altından çok sular akmıştır. Bir ateş çemberinden geçtiğimiz ş  ortamda sevginin, barışın, birliğin, kardeşliğin dilini inşa etmek için, sembol isimlere ve hadiselere muhalif-muvafık penceresinden değıl, hakikat merceğinden bakmaya çalışalım. Kuşatıcı, birleştirci, uzlaştıracı bakış açısına husus  bir teferruat tesbiti açısından Cemal Kurnaz hocamızın "Bir başka SERDENGEÇTİ"sinin sanal medya anafonda boğulup gitmesine gönlüm razı gelmedi:

"İnsan denen varlık çok yönlü, çok boyutlu bir varlık. Hayatı boyunca ana çizgisini korusa da, tek fotoğraf karesinde dondurularak tanımlanamaz. Şurası şöyledir ama şöyle şöyle halleri de vardır. Bütün bunları göz önünde bulundurmayan değıerlendirmeler eksik, yanlış ve haksız olur.

Osman Yüksel Serdengeçti, gençliğinden ömrünün sonuna kadar Türkçü, Turancı ve İslamcı görüşü benimsemiştir. Kendi ifadesiyle, Ziya Gökalp'in T rk l ğ yle Mehmet Akif'in İslamcılığını birleştirmeye çalışmıştır. Bu görüşlerine samimiyetle bağılı kalmış, buna uygun yaşamış, mücadele etmiş ve bedelini ödemiştir.

Kişiliğinin en önemli özelliğı samimiyetiydi. O, yeryüzünde bir T rk  yurdu esir kalmasın istiyordu. O, yeryüzünde bir Müslüman yurdu esir kalmasın istiyordu.

T rk l ğ  ve İslamcılığı kısaca bundan ibaretti. Onun gibi düşünenleri vatan haini olarak itham edip yargılayanlar, damgalayanlar, hayalcilikle suçlayanlar; o hayallerin, beş Türk Cumhuriyetinin d hil olduğı Türk Konseyi'nde kurumlaşarak gerçeğe dönüştüğünü gördüler.

Serdengeçti halk adamıydı. Bu konuda arka sokakların, garipelerin, yoksulların acılarını dile getiren Akif'in yolundan gitmişti. Zenginlerin yoksulları sömürmesine karşı çıkmıştı. Doğan Avcioğılu Y n dergisinde, Aydın Yalçın gibi komporodorlara, çıkarıcılara karşı mücadele eden Serdengeçti'nin onlardan daha ileri olduğunu yazar. Bu yüzden kendi partisi Adalet Partisi'ndeki kodamanların hedefi haline gelir ve komünistlikle suçlanır.

Bu yüzdendir ki, ömründe abdest alıp namaz kılmamış olan ateist bir gazeteci, sırf ezilenlerin hakkını savundu diye onun cenaze namazına gelmişti.

Serdengeçti, gençliğinden başlayarak dünya edebiyatını yakından takip etmişti. Daha sonraları kendi eliyle seğıp satışa sunduğı Serdengeçti Kütüphanesi'ndeki dünya edebiyatına ait eserlerin çeşitliliğı bu ilgisinin sonucudur. Özellikle Rus edebiyatını, Dostoyevski'yi çok iyi okumuşt .

3 Mayıs 1944'te tutuklandığında üzerinde ş  kitaplar vardır:

Theodore Krog re'in Unutulan Köy' , Henri de Montherlant'ın Bek rlar'ı, Çehov'un 6 Numaralı Koğıuş'u, Efl tun'un bazı eserleri... Çok sevdiği Dostoyevski'nin romanları...

Günümüzde bunları okuyan bir  niversite  ğrencisi var mıdır?

DTCF Felsefe Bölümünde Behice Boran'ın öğrencisidir. Daha sonra Serdengeçti Yayınları arasında Efl tun, Jean-Jacques Russou, Pascal, Thomas Carlyle, Henri Ford gibi batılı yazarların, filozofların eserlerini de yayımlar.

Ben Stefan Zweig'ı onun ısrarı sayesinde tanıdım. Eskilerin, kağıt g r ştekinlerin kalitesini takdir etmekten gocunmayan bir nezaketleri varmış. Bir çeşit ş v yelik ruhu. Hasına değıer vermek de denebilir. Bana Kuvayi Milliye Destanını, Memleketimden İnsan Manzaraları'nın zorla okutmasaydı Nazım Hikmet'i hiç tanımayacaktım. Mahkemelik oldukları Sabahattin Ali'yi de  yle. Benim baştan savacağıımı anladığı için, oku ben de dinleyeyim deyip kim bilir kaçınıcı defa dinlemişti.

Aziz Nesin'in ona söyledikleri de bu nezaketin, değıer bilirliliğinin bir  rneğı:

"Osman Bey, sen yanlış yerde d kk n a mıssın. Orada senin kıymetini bilmezler. Bizde olsan Nobel alırsın. Gel beraber bir mizah dergisi çıkaralım."

Konumuzla doğırudan al kası yok sayılmasın; 13 Şubat 2019'da ebediyete yolcu ettiğimiz Ozan Arif'in sosyal medyadaki vefat haberine ben de şöyle bir yorum yapmışım:

"Halk şiirinde kafiye hatırına boş cümle dolgusu çoktur. Ozan Arif'in yazıp söylediklerinde konuyla ilgisiz tek cümle değıl, tek sözcük bile yoktur. Ozan Arif kendi mahallesinde de kadri kıymeti bilinmemiş bir ozandı.. Ah kahrolası bencil siyaset... Birçok değıerimizi sağıcı solcu ya da muhalif diye harcıyor, sonra arkalarından ağıtlar yakıyoruz. Abdurrahim Karakoç ile Mahzuni'nin

televizyonda aynı programın konusu olarak sergiledikleri muhabbet kitlelere yeterince ulaşmadı, ya da ulaştırılmadı. Osman Yüksel Serdengeçti'nin mahkemelik olduğu Sabahattin Ali'nin Hapisane ve Dağlar şiirlerini mırıl mırıl dilinden düşürmediğini, Necip Fazıl ile Aziz Nesin'in hasımlıklarına rağmen birbirlerini en iyi anlayan iki düşman-dost olduklarını gözden kaçırdık hep. Hatta Aziz Nesin'in uluslararası Altın Kirpi ödülünü kazanan hikayesini CinuçenTanrıkorur'un alelacele İtalyancaya çevirerek yarışmaya yetiştirdiğini bilmiyoruz. Abdurrahim Karakoç'un MİHRİBAN şiiri Musa Eroğlu'nun bestesiyle bir anda milyonlara ulaştı; Eroğlu şöhret merdivenlerini tırmanırken türkü dağarcığımıza bir hazine daha eklendi. Türküler ve Türkçemizin sesi ozanlarımızın son büyük ustalarından Ozan Arife rahmet olsun..."

Serdengeçti Kültür Sanat Evi'ne tekrar dönersek; ön ayak olan resmî yetkililerin de düşündüğüne inandığım şu önerilerin hayata geçirileceğini ümid ediyorum:

Serdengeçti Kültür Sanat Evi Akseki'nin sembol tarihî evlerinden nadir bir örnektir. Restorasyon çalışmalarında başta rahmetlinin mimar yeğeni olmak üzere bu mekanda hatıraları olanların gözlemlerinden yararlanılmalı.

Serdengeçti Kültür Sanat Evi mütevazı bir müze fonksiyonuna da sahip olmalı. Bulunabilen etnoğrafik malzemeler haricinde dijital müzecilik imkanları da kullanılmalı.

Serdengeçti'nin kendi sesinden isteyen dinleyebileceği, gerekirse toplu açık dinlenebilecek bir sistem kurulmalı.

Serdengeçti ile ilgili yapılmış anma ve televizyon program kayıtları arşivi yapılmalı.El yazısı örnekleri, fotoğraflar, Serdengeçti Neşriyatı sergilenmeli.

Üniversitelerle işbirliği imkanları araştırılmalı; Serdengeçti fikriyatı, edebî şahsiyeti, siyasî kimliği ile ilgili çok yönlü akademik çalışmalar yapılması temin edilmeli.

Fakat en önemlisi bu işe filanca valinin veya belediye başkanının hevesleri istikametinde gelip geçici bir dönem havası vermeden istikrarlı bir kalıcılık kazandırmak... Bizde merkezî veya mahallî idarecilerle başlayıp biten, arkası gelmeyen pek çok proje vardır. Devlet ve millet hayatında devamlılık esastır. Ancak bu devamlılığın muhafazası için hem sağlam bir ekonomik temel, hem de işin başında o işin heyecanını duyan gönüllü idealist insan(lar)ın bulunması gerekir. Anadolu'da en ücra köşelerde, hatta ıssız dağ başlarında Allah rızası için türbedarlık yapan aileler vardı bir zamanlar... Aşk ile, sevdâ ile çalışacak, Serdengeçti'yi anlayan ve anlatabilen bir(kaç) resmî fakat gönüllü çalışana emanet edilecek donanımlı bir Serdengeçti Kültür Sanat Evi'nin; Akseki'nin ekonomik ve kültürel hayatına katacağı artı değer aynı zamanda millî irfan kazancımızdır."Sağ-sol, bizden ol" demeden köklerimize tutundukça, dallarımız istikbâle daha güçlü uzanmaya devam edecek inşallah...

Korona günlerinden önce 14 Şubat 2020 Cuma Saat 11.07'de kaleme alınmış bu yazımızdaki beklentiler salgın tedbirlerine takıldı. Ne toplanabildik, ne Akseki'ye

gidebildik. Fakat başta vilayet makamı olmak üzere yetkililerimizin Serdengeçti Evi konusundaki gayret ve samimiyetlerinin bir şekilde semeresini vereceğine inanıyoruz. Ne diyelim; hele şu felaketi bir savuşturalım. Geç olsun da güç olmasın.

TÜRK TAMGALARINDAN DÖRT KUTSAL TAMGA VE ANLAMLARI

Tarihçi Ali DEMİREL

İnsanlığın, var oluşundan beri bazı çok önemli ve köklü bilgilere sahip olduğu bilinmektedir. Ancak bu bilgilerin bütün kişilerce bilinmesi istenmemiş; bilgiler her kişinin, dolayısıyla bütün insanlığın yaratılış amacına uygun olarak gizlenmiştir. Söz konusu gizlilik geneli kapsamakla birlikte bazı özel kişiler ayrıcalıklıdır yani gizli bilgilerin bir kısmını bazı kişiler bilmektedirler. Bilgiler kişi ömrüne bağlı kalmamalıydı. Gizli bilgiler gelecek nesillerden seçkin/uygun görülen kişilere aktarılacak bilgiler; öğrenciler tarafından öğrencilere aktarılmaktadır. Ancak bunu yaparken, sadece öğrencilerin anlayacağı iki temel gizleme tekniği uygulanmıştır. Bunlardan biri: Destan – hikâye – masal vb. şeklindeki anlatımlardır. Söz konusu anlatımlarda işlenen konular ve kahramanları, sunulan dosyanın kapağı gibidir. Asıl derin bilgiler kapağın altındadır. O kapağı herkes açıp içindekileri göremez. Ancak, kapakta anlatılan olaylar ve kahramanlarının neyi ifade ettiğini bilenler kapağı açıp gerçeğe ulaşabilirler... Neyse, bu konu ayrı bir yazı konusu olabilir. Gizli bilgileri simgeleyen bir diğer uygulama ise Tamgalardır. Kadim Türk inancında pek çok tamga var ama biz burada "Dört Kutsal Tamga"yı irdeleyeceğiz. Tamgalar sadece bir imgeden oluştuğu için destan, hikaye ve masallardaki gibi bir dosya kapağından bahsedilemez. Ama bu yazıda; her tamga bir dosya kabul edilerek, her tamganın dosya kapağından bazı ipuçları verilmiştir. Yani aşağıda okuyacaklarınız ana bilgilerin kendisi değildir, derinliği hiç değildir. Yazının konusu olan bu dört kutsal tamganın günümüzden 17.000 (onyedibin) yıl öncesinden de var olduğu bilinmektedir (*kadim Türk yazıtları / Kırgızistandaki 3500 metre yükseklikteki "SAYMALITAŞ" yaylası devasa bir Türk kütüphanesi gibidir, şimdiye kadar 100.000 tamga saptanmıştır/ James Churchward'un araştırmaları / Naacal Tabletleri / Daha pek çok kaynak-kayıt var*). Onyedibin yıl öncesinden (*Büyük Türk/Uygur konfederasyonu öncesi*) de var mıydı? Biliniyor muydu? Evet vardı ve biliniyordu, bu konu da başka bir yazı konusu olabilir... Şimdi, Dört Kutsal Tamga'nın, hangi konularda bilgi içerdiklerine göz atalım.

AT (tamgasının anlamı) : Tengri, yeni, kendine özgü bir kişilik yaratmak istedi. Yeni yaratılacağı da diğerleri gibi Tengri kendi kutsallığından türetti. Tasarlanan yaratığın oluşması için üç evreden geçmesi gerekli kılındı. Başlangıçta;

Tengrisel onçtan tinsel benlikler yaratıldı. Yeni yaratılanlar bulundukları evren ortamında bilinçli kılındı. Tin olarak yaratılışlarının sonuç aşamasına geldiklerinde; Yüce Tengri'yi unutmayacakları, anacakları ve yapip etmelerinin doğruluk üzerine olacağı konularında kendilerinden söz alındı. İşte bu evreye 'ATEVRESİ' denir (tamgası aşağıda).

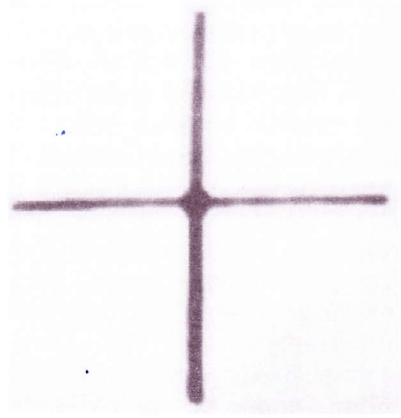
UÇ (tamgasının anlamı) : Bulundukları evren ortamı için gerekli bilinç düzeyinde olan yeni yaratılmış tinsel bireylere, Yüce Yaratıcının emri ile ulu melekler tarafından özel beden yaratıldı ve tinsel birey bu bedene yerleştirildi. Yeni yaratılmışın bu bedenli haline 'ADAM' adı verildi.

Bir sonraki aşama için yeni yaratılan, bedenini kullanma ve melekeleri öğrenim amacıyla 'UÇMAĞ' denilen yere konuldu. Yeni yaratılmış her tinsel varlık için yeni bir beden yapılmaktan ise yaratılan beden kendi kendine yeni bedenler oluşturmaları gerekiyordu. Ve Yüce Yaratıcının emri ile ulu melekler tarafından; yeni bedenlerin oluşması için 'ikilik', 'eril' ve 'dişilik' uygun görüldü. Böylece; ADAM'ın bedenine uygun ama biraz farklı bir beden yaratıldı. Yeni bedene de 'tin' konuldu. Bu yeni bedenli bireye 'HAVVA' adı verildi... Bir sonraki aşama için Uçmağ'dan çıkarılarak Acun'a gönderilinceye kadar geçen bu evreye 'UÇ EVRESİ' denir (tamgası aşağıda).

OQ-OK (tamgasının anlamı) : Uçmağ'dan Acun'a gönderilen ADAM ve HAVVA'nın nesilleri için en önemli değişiklik; Acunda yeni beden verilerek doğdukları andan sonra, AT ve UÇ evrelerini artık hatırlamıyorlar olmaları ve o evrelerin ortamları ile iletişimleri tamamen kesilmiş olmasıdır. Bu uygulama Tengrisel güçlerce özellikle yapılmıştır çünkü yeni evre için bu gerekiyordu. 'ACUN' dediğimiz bu özel gezgene

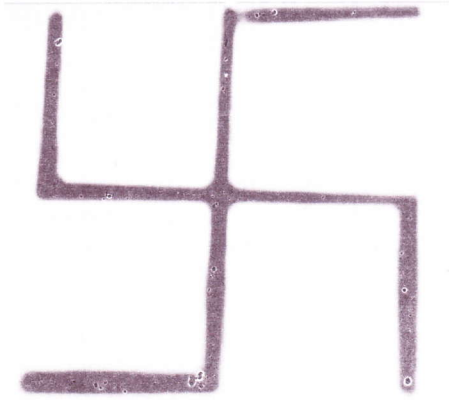
gönderilen yeni yaratılmışların geçmişleri silinmiş ve de Uçmağ'daki rahat ortamları ellerinden alınmış oldu. Doğum – ölüm ikileminde Acun'a sürekli olarak geliş/gidişler başladı. Bu yeni yaratılmışlara bedenlerinin yanı sıra sınırlı da olsa özgürlük (iradeyi cüziye) verildi. Böylece kişi nesillerinin bu evredeki serüvenleri başladı.

Kişi bedenini beslemek ve korumak, eril ve dişil olarak yeni nesiller üretmek, Acun yaşamını deneyimlemek – öğrenmek ve geliştirmek için çabalamak zorundadır. Yüce yaratıcı tarafından gönderilen elçiler/bilgiler doğrultusunda Töre/yasa oluşturarak yapip etmelerinde dosdoğru olmak, bu arada Tengri'yi hatırlayıp anmakla yükümlü kılınmışlardır. Kişi, bedenini özellikle beynini kullanarak tin ve us işbirliği ile yücelme çabasında olmalıdır. Yücelmenin hedefi bir sonraki evreye hazır hale gelmektir. Bazı kişiler yücelme çabalarında çok başarılı olabilirler, o kadar ki Öte Acunla (öteki boyutlarla) iletişimi de kurabilirler. Böylesi kişilere 'ermiş' denir. Kişiler yüceldikleri kadarıyla gelecek evredeki konumlarını kendileri elde etmiş olurlar... İşte Doğumla başlayıp ölümle son bulan bu evreye 'OQ-OK EVRESİ' denir (tamgası aşağıda).

OZ (tamgasının anlamı) : Kişilerden bazıları (aslında çok azı) daha OK evresindeyken, bir sonraki evrenin bilincine varırlar. Böylesi kişilere 'Eren kişi' denildiği yukarıda belirtilmişti.

ErenlerAcundaki yaşamlarını ve görevlerini sürdürürken bir taraftan da ÖTE ACUN ile iletişim kurup gizli (ezoterik) bilgiler edinirler. Bazen o kadar bilinçlenip ileri giderler ki öte acundaki üstün varlıklar ortamına gidip-gelebilirler. Bu bilgeliğe eren kişilerin öteki boyuta geçici olarak gidebilmeleri olgusuna 'ölmeden evvel ölmek' deyimi ünlüdür... Öteki boyuttan gönderilen bilgilerle, ayrıca oraya gidip öğrenmekle donanmış erenler; bildiklerini açık etmezler. En küçük Tengrice bilgi kırıntısı bile OK evresindeki kişiler tarafından, benlik (ego) tatmini gibi kötü emeller için kullanılabilir.

Kim bilir?.. ON evresi ile ilgili olarak bilinen tek bilgi; o evreye ulaşan OZ kişinin artık ON kişisi yani 'KOZMİK KİŞİ' haline geldiğidir. İster istemez akla geliyor; ON evresinden sonraki mertebeler/aşamalar nedir/neresidir?..

İYİLİK...

Prf. Dr. ÖCAL OĞUZ

Bunun en bilinen örneği şudur: Harut ve Marut, kutsal bilgilerden bir çeşidinin, sadece küçük bir kısmını açık etmişlerdi. Bu bilgi kırıntısının kişiler tarafından nasıl kötüye kullanıldığı ve günümüzde de kullanılmakta olduğunu bilenler bilir. Ayrıca günümüzde; bazı büyük/güçlü devletlerin bile, o bilgi kırıntılarının bazılarını; karşı çarşıtlık (casusluk) amacıyla kullanmaya çalıştıkları da bilinmektedir. Yani eren kişiler bildiklerini haklı olarak/yükledikleri sorumlulukla açık etmezler. Ama bir şekilde gelecek nesillere de o bilgileri gösteren, anahtar niteliğinde işaretler bırakmakları gerekir. Bilgilerin gizlilik içinde bildirilmesi (ezoterizm) amacıyla "Tamgalar, Destanlar, Şiirler, Hikâyeler ve Masallar" kullanıldığı yukarıda belirtilmişti. Söz konusu anahtarlardan "Tamgalar" ve tamgalardan da en kutsal dördü bu yazıda yüzeysel olarak ele alınmıştır. Bu anahtarlarla verilen bilgiler; işaret edilen, yazılan, söylenen hatta müzikle terennüm edilenlerin görünüşteki ifadeleri sadece simgeseldir. Asıl bilgi, sunulan yapıtların arkasındadır. Arkadaki dosyayı erenler/ erme aşamasında olanlar anlar ve kendilerince kişileri doğruya yönlendirmeye çalışırlar... Anlaşılabacağı gibi; bu yazıda dört kutsal tamganın neyi ifade ettiği, sadece sözlük anlamı olarak verildi. İlk üç tamganın ise içeriğine dokunulmadan, neyi/neleri kapsadığı yüzeysel olarak anlatıldı. Kutsal tamgalardan dördüncüsünün ise neleri kapsadığı yüzeysel bile olsa yazılmadı/yazılamadı. Her ne kadar ermiş kişiler daha 'OK' evresinde iken 'OZ' evresinin ne/nasıl olduğunu görmüş olsalar da; aslında 'OZ' evresi ölümden sonra başlamaktadır. OZ evresi ile ilgili gizliliğin gerekçesi; ölmeden ya da öldükten sonra kişilerin bu evreyi kendilerinin deneyimlemeleri uygun görüldüğündendir. Her ok kişisi, öldükten sonraki OZ evresine hazırlanmalıdır. Ölmeden o bilince ermek isteyenler için; ruhlarını ve akıllarını kullanmaları ayrıca gerekli olan bilgi ve yöntemlere ulaşmaları yeterlidir... Bilinmesi gereken bir durumu daha serimlemek isterim: Var olan bütün kutsal tamgalar, destan ve benzeri gizli bilgi (ezoterik) anahtarlarının asıl kaynağı kadim Türk inancının ta kendisidir ve diğer toplumlara/dinlere Türklerden geçmiştir.

OZ evresinden sonrası, NE?.. Bazılarına göre OZ'dan sonra gelen evre 'ON' evresidir. İşte bu evre tam bir bilinmezlik içerir. Çünkü OZ evresine bazı kişilerin, daha ok evresinde iken (yaşarken) ulaşabildiğini biliyoruz. Peki, ON evresi ile ilişki kurabilen var mıdır?

Sözlükler, karşılık beklemeden yapılan yardım, hayır hasenat, lütuf, kerem, ihsan, inayet, atfet diye tanımlıyor. Bir de "iyi olmak" anlamındaki "iyilik" vardır ki, o bahsi değerdir. Burada konumuz "iyilik etmek"tir.

Eski Türk dininde Ülgen gibi Gök Tanrı olarak Kayra Han da var ve sözlükler anlamının "yüksek tutulan ve sayılan birinden gelen iyilik" olduğunu söylüyor. Demek ki insanlığı soğukta ve karanlıkta bırakmak isteyen öfkeli Zeus, ateşi saklar ve Promete çalmak zorunda kalırken; Türk Tanrısının üşümesinler diye Türk'e ve kardeşlerine ateşi hediye etmesinin anlamı Kayra adında gizliymiş.

İslamiyet'i kabul edince "Allah büyük lütuf ve insan sahibidir" ayetiyle ve "Allah insanlara merhamette bulunmayanlara rahmette bulunmaz" hadisiyle karşılaşan atalarımız eski iyilik anlayışlarını yeni din içinde güçlendirerek sürdürmüşlerdir.

Onun içindir ki Türkçenin zarafeti ve mantığı iyilik yapma eylemini hayat tarzı hâline getireni "sevmek" fiiliyle buluşturmuş ve "iyiliksever" demiştir; yardım yapmayı, hayır hasenatta bulunmayı alışkanlık hâline getirene "yardımsever" veya "hayırsever" dediği gibi.

Kültürümüz ve dilimiz iyilik bahsinde veren ile alan arasında bir uyum gözetmiş, yeni tabirle verenin "bonkör" olmasını isterken alanın da eski tabirle "nankör" olmaması için "iyilikbilir", "kadirbilir" veya "kıymet bilir" kelimelerini üreterek bir anlamda uyarıda bulunmuştur. Zekât ve fitre gibi dinî görevler başta olmak üzere iyiliğin en güçlü ve vurgulu olduğu alan zenginlik fakire yardımı konusudur ve kültürümüzün gösterişi sevmediği "bir elin verdiğini diğeri görmeyecek" ölçütünden bellidir.

Ne yazık ki iyilik her zaman kadirbilirleri, kıymet bilirleri bulmuyor. Hatta atalarımız "iyilik eden iyilik bulur" dese ve bunu "iyilik yap iyilik bul kim kazanmış kötülükten" diye şarkılar yoluyla çocuklarına aktarsa da "iyiliğe iyilik olsaydı, koca öküzü bıçak olmazdı" demek zorunda da kalabiliyor.

Bu cümleden olarak Sezar'ın meşhur "sen de mi Brutüs" sesleniş, "kendisine iyilik ettiğin kimsenin şerrinden kork" kelam-ı kibarı, Hz Ali'ye atfedilen "şu kişi sana kötülük düşünüyor" denildiğinde, "inanmam, benim ona iyiliğim dokunmadı" sözü ve Yunus Emre'nin "insan iyiliği kadar taşlanır/merhameti kadar dışlanır" mısraları da unutulmamalıdır. Belki buraya günümüzün "hiçbir iyilik cezasız kalmaz" şeklinde paradi atasözünü de ekleyebiliriz.

Sanırım atalarımız karşılaşılan bu durumlara rağmen “iyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir” atasözüyle iyilik etmekten vazgeçmeyin demek istemişlerdir. Nitekim “ne verirsen elinle o gider seninle” ve “el sana taş ile sen ona aş ile” atasözleri de iyiliğin hazzını karşılıklı değil, maneviyatta aramayı telkin ediyor.

Ancak atalarımızın “güzellik göz ile kaştan rağbet iki baştan” dediği gibi, sadece iyilik edilenin değil, iyilik edenin de ölçülü olmasını, iyiliğini beklentiye dönüştürmemesini istiyor. “Kadir Mevla'm senden bir dileğim var” diye başlayan Erzincan türküsündeki, “iyilik etmeden başına kakar” mısraını unutmamak gerekir.

Bu ölçüler içinde edilen iyiliğin sonrasında her şeyin iyi olması beklenir ama “iyiliğe iyilik her kişinin kârı, iyiliğe kötülük şer kişinin kârı, kötülüğe iyilik er kişinin kârı” özlü sözü kâh nasihat, kâh uyarı olarak pek çok yerde karşımıza çıkar.

Bir yanda iyiliksever, sadaka vererek mutlu olmak istiyor diye suçlanır; diğer yanda iyiliğe teşekkür eden “veren eli herkes öper” diye eleştirilir. Atalar vereni “veren el alan eli görmesin”; alanı da “iyilik et kele övünsün ele” sözüyle uyarır.

Atalarımız düşeni teselli ederken, varlığı ile böbürleneni eleştirirken “düşmez kalkmaz bir Allah” ve bir gün veren elin alan el olabileceği uyarısını yaparken “demir kapılının ağaç kapılıya işi düşer” veya “el eli yıkar el de yüzü” der.

Kültürümüze göre “komşu komşunun külüne muhtaçtır”, “dost dostun eyerlenmiş atıdır” veya “dost kara günde belli olur” atasözlerinden ve Mevlana'nın “mum mumu tutuşturmakla ışığından bir şey kaybetmez” sözünden anlaşılacağı gibi iyilik etmek için illa bir sosyal ve sınıfsal dengesizlik de gerekmez.

Ancak atalarımızın “umulana küsülür” düşüncesini, “himmete muhtaç dede kime himmet ede”, “kele köseden yardım gelmez” veya “az veren candan çok veren maldan” sözleri zor zamanlarda gücü olanın taşın altına elini koymasını öğütüyor.

Şirazlı Sadi “el kapılarında dilenci değilsen bunun şükrü olarak kapına gelen dilenciye kovma” derken, Bilge Kağan ataların “verirsen doyur, vurursan duyur” öğüdünü “açları doyurdum, çıplakları giydirdim” sözüyle tutuyor.

“Nerede birlik orada dirlik” veya “baş başa vermeyince taş yerinden kalkmaz” diyen Anadolu, “düşen ağaç yandakine yaslanır” diyen Gagavuz, “yalnız kişi rahat yüzü görmez, yardımlaşan yorulmak bilmez” diyen Tatar veya “eller çok olunca yük hafifler” diyen İngiliz atasözünün öğütlediği gibi “yaşasın kötülük” diyenlere inat iyiliğin yanında yer alabiliriz.

KİTAP MEDENİYETİNİN ÇOCUKLARI, KİTABA DÖNÜN!

Prof. Dr.NURULLAH ÇETİN

Biz, kadim Müslüman Türk milleti olarak kitap medeniyetinin çocuklarıyız. Biz, uzun tarihimiz boyunca ilk ve tek kitabımız olan Kur'an merkezli büyük ve muhteşem bir Türk-İslâm kültür ve medeniyeti inşa ettik. Yazdığımız bütün kitaplar bir kitabı, tek gerçek kitabı, tek doğru kitabı, tek eksiksiz kitabı, tek ebedî ve ezeli kitabı, rehberimiz Kur'an'ı anlamaya hizmet ettiği ölçüde anlamlıdır.

Kutadgû Bilig de böyledir, Ahmed Yesevi'nin de, Hacı Bektaş Veli'nin de, Yunus'un da, Mevlana'nın da, Fuzulî'nin de, Şeyh Galib'in de, başkalarının da şiirleri hep tek kitap Kur'an'ı anlamaya ve anlamlandırmaya dönüktür.

Kitap yani Kur'an, bizim için Ümmü'l-Kitab yani Ana Kitap'tır, çok yücedir, hüküm ve hikmet doludur. (Zuhurf, 43/4)

Okumak, Kur'an'ın ilk emri. Biz ancak okuyarak tekâmül ederiz. Kâinat kitabını, hayat kitabını, varlıklar kitabını, zaman kitabını, toplum kitabını, kendi hayat kitabımızı ve Kur'an'ımızı okuyarak insan oluşumuzu tamamlayabiliriz.

Kitap okumak, aynı zamanda kitap yazmaktır. Kitap yazmak, okunanların zihnimizde yeni ve özgün bir terkibe dönüşerek yeniden üretimidir. Kitap, akıl, zihin, duygu, düşünce, muhakeme ürünü olan insanın en değerli varlığıdır. İnsanın en değerli meyvesidir bilim, sanat, edebiyat. Kişi, bütün ömrünü, zamanını, enerjisini, aklını, fikrini, beynini, ruhunu verir bunları üretmek için.

Okumanın, okuyarak gelişmenin, okuyarak insan ve millet olmanın, okuyarak kalkınmanın, okuyarak bilgilenmenin ve bilinçlenmenin önemini müdrik bir kültür toplumu haline dönüşmemiz lazımdır.

Anadolu'da en ağır suçlama “kitapsız” itabıdır. Kitapsız yani Allah'sız, dinsiz, merhametsiz, beyinsiz, zararlı, tehlikeli. Bu itab, içinde her türlü olumsuz değeri barındırıyor. Demek ki kişi kitapla, kitabın kılavuzluğuyla, kitabın değerlerini hayatının merkezine koymasıyla insan olabilir.

Kişi ancak okuyarak, düşünerek, okuduklarını uygulayarak insan olabilir. Okumayan adam, salt nefsinin istekleri doğrultusunda hayatını tanzim eden kişidir ki bu, onu insan olmaktan uzak tutar ve tam da halkımızın “kitapsız” dediği ucube bir yaratığa dönüştürür. Biz okuyarak medenî olabilir, okuyarak hayatımızı, duygu, düşünce ve hayallerimizi nizama sokabiliriz. Medeniyet de nizam demektir zaten.

Biz Müslümanların hayat, dünya, varlık, zaman, mekân, toplum anlayışının merkezî yönlendirici unsuru kitaptır yani Kur'an'dır. Kur'an'a el basılır, Kur'an'a yemin edilir; bu en büyük güvencedir, tek dayanaktır.

Biz Kur'an'ı, Allah'tan geldiğinde hiçbir şüphe bulunmayan bir kitap biliriz ve bu kitabın sakınanlar için hidayet kaynağı olduğuna inanırız (Bakara 2/2). Kitap yani Kur'an, bize göre Allah'ın insanlar arasında doğru hükmetmesi için peygambere indirdiği bir kitaptır (Nisâ 4/105). Biz Kitabın yani Kur'an'ın insanları karanlıklardan aydınlığa, Allah'ın yoluna çıkarması için peygambere indirilen bir kitap olduğuna (İbrâhîm 14/1) inanırız.

Kitap yani Kur'an Allah'ın katından zorlu bir cezayla uyarmak ve erdemli davranışlarda bulunan müminlere hak ettikleri güzel karşılığı müjdelemek için gelmiştir (Kehf,

17/2). Kitap yani Kur'an, bizim için, içinde her türden uyarının apaçık dile getirildiği bir kitaptır.

İnsanlar bunu okuyarak Allah'a karşı sorumluluk bilinci taşırlar; yahut bu kitap, onlarda yepyeni bir bilinç uyanıklığı meydana getirir (Tâhâ, 24/113). Kitap yani Kur'an, inananlar için bir yol gösterici ve bir müjdedir (Neml, 27/2). Kitap yani Kur'an, insanlara hidayet olsun diye (Bakara, 2/2) gelmiştir. Yani insanlara doğru yol ve yön göstermek, bilgilerini artırmak ve bilinçlerini açmak için gelmiştir. Kitap yani Kur'an hayatın ruhu, varlığın ışığıdır.

Yüzyıllar boyunca kitaba olağanüstü bir saygı gösteren, onu el üstünde, duvarının en üst köşesinde süslü kılıflar içinde tutan, ayakları ona gelecek şekilde yatmayan, kitabın bilgisine sahip olan hocalara evladını "eti senin, kemiği benim" diye tam bir güvenle teslim eden Türk milletinin torunları, bugün kitaptan uzaklaştırılıyor. Kitap okumak, fuzulî bir iş olarak telakki ediliyor, her şey bilgisayarda var denilerek Türk çocukları dijital troyka hapishanesinde yani telefon-televizyon-bilgisayar tuzağında telef ediliyor.

Kitabın yerini hiçbir şey tutmaz. Bilginin en sağlam kaynağı kitaptır. Biz kitap okurken aslında diri bir idrakle okuduklarımızı hem öğreniriz, hem eleştiririz, hem yargılarız, hem onlardan hareketle yeni terkiplere ulaşırız, okuduklarımız bizde yeni çağrışımlar uyandırır. Dolayısıyla okurken kendimize has özel bir dünya oluşturur, o dünyanın içinde kendimizi, benliğimizi, kimliğimizi yeniden inşa ederiz.

Bizden başka her millet, kitabı hayatının merkezine almıştır. Bizden başka her millet, çok kitap okur, kitapla çok haşır neşirdir. Biz ise gittikçe kitaptan uzaklaşıyoruz yani gittikçe çoraklaşıyor, gittikçe yavanlaşıyor, gittikçe sıradanlaşıyor, gittikçe bilgi ve bilinç fukarası bir sürüye dönüşüyor.

Her gün beş on lira sigaraya para veriyoruz, ama ayda bir kitap için elimiz cebimize gitmiyor. Çoluğu çocuğu, kızı oğlanı, zengini fakiri milletimizin büyük çoğunluğu, her gün beş on lira emperyalist sigara patronlarına, kaçak içiyorsa PKK'ya gönüllü haraç veriyor. Üstelik hem kendini, hem bizi zehirliyor.

Ama insanımız, bırakın sıradan halkı, üniversite öğrencisi bile kendisini adam edecek, aydınlığa, özgürlüğe, huzura kavuşturacak, emperyalizme karşı istiklal ruhu kazandıracak kitaba para vermiyor. Bu durum, bizim hem fert, hem de millet olarak yok oluşumuzu hazırlayan bir zemindir.

Okumayan toplumlar, emperyalist akbabalar tarafından kolayca sömürülebilir, güdülebilir, yönlendirilebilir. Okuyan, öğrenen, bilen, düşünen insan, bağımsızlığını sağlamış demektir. Hem ferdi hem de millî istiklalimiz okumamıza bağlıdır. Ruhumuzun, gönlümüzün, kalbimizin yanlış inanç ve fikirlerden istiklali ancak okuyarak doğru, hakiki bilgiyle temas ederek mümkün olur. Milletimizin istiklali de yine okumak, millî varlığımızı devam ettirecek bilgiye sahip olmak ve o bilgiyi uygulamakla mümkün olur.

Kitap medeniyetinin çocukları, kitaba dönün. Haçlı-Siyonist emperyalizmi tarafından esir edilmiş Türk milleti! İstiklâlini ancak kitapla kazanabilirsin.

Dostlarımızın 9 Ağustos Dünya Kitapseverler Günü'nü kutlar, kitap aydınlığında bir gelecek dilerim..

BİR SONSUZ HABER

ABDURRAHMAN ABIKA

Manevî iklimlerde kutsal esintiler,
Başışlandığı gün melek dudaklarından;
Bir şair çaresiz, gece esin diler,
Ben geçer giderim esin duraklarından.

Yavaşça yükselir keskin bir gül kokusu;
Bu bahçede hüzün nadasa bırakılır.
Aşka eşlik eder tabiatın dokusu;
Göge yaprakların arasından bakılır.

Yorgunluğumuzla görüntü resme döner,
Resim ki sonsuz hızla dönmekte, durağan.
Size güvercin gönderebilmek de hüner,
Sonsuzluk arzusuyla gökyüzüne ağan.

İSİMLER VE İLÇELERİN İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORUNA DOKUNMAK-5

ANDAÇ

(devam)

Gene Mahmut Paşa'nın idamına ait üçüncü bir rivayeti de "Menakıbı Mahmut paşa-i Veli adındaki yazma eserden öğreniyoruz: Fâtih devri vezirlerinden İbrahim paşa adında biri Mahmut Paşa'yı kıskanmış. İbrahim Paşa'nın karısı ölmüş, Fatih kendisine saray kadınlarından birini vermiş. Mahmut Paşa'nın idamıyla neticelenen tertibi kocasının teşvikiyle hazırlayan işte bu kadın imiş. İbrahim paşa, adamlarından birini Mahmut Paşa'nın hizmetine vermiş. İbrahim Paşa bu adama Mahmut Paşa'nın mührünü bir boş kâğıda basıp kâğıdı kendisine göndermesini tembih etmiş, adam da İbrahim Paşa'nın dediğini yapmış. Mühürlü boş kâğıda İbrahim paşa, karısına hitaben Mahmut Paşa'nın ağzından bir aşk mektubu yazmış, sonra bu mektubu padişaha göstermiş. Fatih hiddetlenmiş, gece yarısında Mahmut Paşa'yı Yedikule zindanına attırmış. Mahmut Paşa Eşrefiye tarikatına mensup imiş. Zindanda bir mektup yazarak "Halim ne olacak?" diye İznik'teki Eşrefiye tekkesi şeyhinden sormuş. Şeyh, Mahmut Paşa'nın mektubunu getiren adamı bir köylü kadına yollamış. Meğer bu köylü kadın vaktiyle Mahmut Paşa'ya beddua etmiş imiş. Mahmut Paşa'nın adamı köylü kadından paşası için hayır dua istemiş ise de, kadın Ağrıboz fethinden sonra oğlunun Mahmut Papa'nın emriyle öldürüldüğünü, paşaya bu sebeple beddua etmiş olduğunu, duasının kabul edildiğini, atılan okun geri dönmeyeceğini anlatmış. Mahmut paşa'nın adamı İznik'teki Eşrefiye Tekkesi şeyhine tekrar gelip kadından işittiklerini nakletmiş. Şeyh de Mahmut Paşa'ya cevap yazarak artık dünyadan vazgeçmesi ve ahret tedariki görmesi lâzım geleceğini bildirmiş. Şeyhin mektubunu alınca paşa vasiyetnamesini yazmış, cellâdın gelmesini beklemiş, cellât gelip kendisini kement ile boğmuş. Mahmut Paşa'nın türbesi camisinin mihrabı önündedir.

Mahmut Paşa, haftada bir defa âlim ve şairleri davet ederek onlarla din ve edebiyat bahisleri üzerinde konuştuğu gibi, her yıl yerine başka birisini vekil bırakarak padişahın müsaadesiyle erbain çeker ve halvete girermiş. Bundan dolayı kendisine “veli denilmiştir. Her hafta davet ettiği zaman âlim ve şairlere ziyafet de veren Mahmut Paşa, pilâva hakiki nohutlardan başka altın nohutlar koydurur, kaşığına altın nohut isabet edenlere, “Herkesin kısmeti kaşığına çıkar,” diyerek iltifatta bulunurmuş.

Şimdi Mahmutpaşa Camisinin bulunduğu yerde Bizanslılar devrinde büyük bir kilise varmış. Paşa bu kiliseyi yıktırarak arazisine cami yaptırmak üzere Fâtih'ten izin almış. Kilise hemen yıktırılmış, caminin temelleri kazılırken altınla dolu iki büyük küp meydana çıkmış. Hâdis e hakana arz olunmuş, Fatih altınları Mahmut Paşa'ya bağışlamış. O da, “Caminin inşası için lâzım olan para yerinden çıktı,” diyerek mimar, mühendis ve işçilerin istedikleri vakit ve istedikleri kadar çalışmalarını, hiç kimsenin çalışmak için zorlanmamasını emretmiş. Bundan dolayı Mahmutpaşa Camisi yedi yıl gibi uzun bir müddette tamamlanabilmiş.

Cami tamamlandıktan sonra açılış töreninde vezirler, kazaskerler, diğer devlet adamları camiye gelmişler. Bunlar arasında Mahmut Paşa namaz kıldıktan sonra seccadesinin üzerinde uykuya dalmış. Rüyasında Peygamberimizi görmüş. Peygamberimiz kendisine hitapta bulunmuşsa da, Mahmut Paşa uyandığı zaman ondan işittiklerini kimseye söylememiş. Yalnız caminin temeli kazılırken çıkan altınların artan kısmını getirtmiş, keseleri döktürerek bir avuç altın almış. Avucunda ne kadar altın varsa o miktar altını her yıl Medine fakirlerine vakfettiğini ifade etmiş ve orada bulunanları da buna şahit tutmuş. Paşa'nın avucundaki altınları saymışlar, hiç eksiksiz bin bir flori olduğu anlaşılmış. Ondan sonra paşanın vakfından Medine fakirlerine her yıl bin bir altın gönderilmesinin ihmal edilmediği söylenir.

MEVLEVİHANE KAPISI: Mevlevihane kapısı semti, adını İstanbul Mevlevihanesi'nden almıştır. İstanbul Mevlevihanesini kurduran, İskenderoğlu kâtip Mehmet'tir ki kendisine mensup olduğu aileye nispetle Malkoç Mehmet Çelebi, yeniçeri kâtibi olduğu için yazıcı yahut yeniçeri efendisi Mehmet Çelebi ve ömrünün sonuna doğru yaşlılığından dolayı Koca Yazıcı Mehmet Çelebi denildiği muhtelif kaynaklarda açıklanmıştır. Kâtip Mehmet Çelebi hacca gitmiş, dönüşünde Konya'ya uğrayarak Mevlâna'nın merkadini ziyareti sırasında sağlık ve selâmetle İstanbul'a vardığı takdirde bir Mevlevihane yaptırmayı adadığından va'dini tutarak 1598 senesinde İstanbul Mevlevihanesi'ni inşa ettirmiştir. Kâtip Mehmet Çelebi 1646 senesinde vefat etmiştir. Mevlevihane'nin semahanesinde bitişik odaların önündeki “Mumu Sönmez Dede” mezarının Kâtip Mehmet Çelebi'nin kabri olduğu sanılmaktadır.

İstanbul Mevlevihanesi'nin şeyhliğinde bulunan zatlar sırasıyla şunlardır:

Kemal Ahmet Dede, Doğanî Ahmet Dede, Subuhî Ahmet Dede, hacı Ahmet Dede, Kariî Ahmet Dede, Naci Ahmet Dede, Pindarî Ahmet Dede, Seyyit Nesip Yusuf Dede, Peçevî Ahmet Dede, Mesnevihan Mehmet Dede, Safyullah Musa Dede, Küçük Ahmet

Dede, Kütahyalı Seyyit Ebubekir Dede, Seyyit Ali Nutkî Dede, Seyyit Nasır Abdülbaki Dede, Seyyit Recep Hüseyin hüsnü Dede, Abdürrahim Dede, Mesnevihan Osman Salâhat Dede, Mehmet Celâletdin Dede, Mehmet Abdülbaki Dede.

İstanbul Mevlevihanesi, 1906 senesinde yanmış, 1908 senesinde İkinci Meşrutiyet'in ilânından sonra saltanat makamına gelen Beşinci Mehmet Reşat tarafından yeniden yaptırılarak 1913 senesinde tekrar açılmıştır.

EMİRGÂN: Emirgân semti, İstanbul'un fethinden önce büyük bir servi ormanı imiş. Dördüncü Murat, Revan kalesini fethettiği sırada kale muhafızı olan Emirgünoğlu Tahmasp Kulu Han ile kâhya Murat Ağa aman dilemişler, bin kişiden çok olan adamlarıyla birlikte affolunmuşlardır. Dördüncü Murat, Emirgünoğlu Tahmasp Kulu Hanı Halep ve kâhya Murat Ağa'yı Trablusşam valiliklerine tâyin etmiş işe de küfranı andıran hareketleri dolayısıyla Kâhya Murat Ağa çok geçmeden idam olunmuştur.

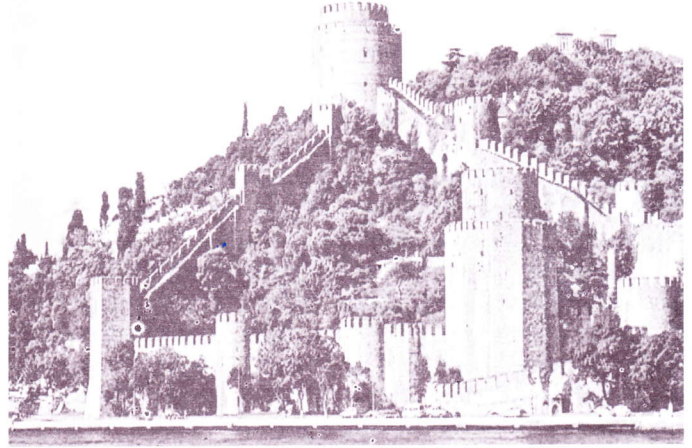
Emirgünoğlu Tahmasp Kulu Han ise padişahın muhasipleri arasına katılmış, kendisinden çok hoşlanan Dördüncü Murat, ona Boğaziçi'nde bir saray yaptırmış, sarayın bulunduğu yer, sahibine nispetle Emirgân adını almıştır. Dördüncü Muradın ispirotolu içkilere düşkünlüğünde Emirgünoğlu'nun tesiri olduğu iddia edilir.

Emirgân'da Mısır Hıdivi İsmail Paşa'nın köşkleriyle yalıları vardı. Köşkleri çevreleyen büyük koru bugün İstanbul Belediyesi'nin tasarrufu altındadır. Rivayete bakılırsa Emirgünoğlu'nun sarayı bu korunun içinde imiş. Emirgân iskelesinin pek yakınında Şerif Abdullah Paşa tarafından yaptırılmış olan ve şimdi "Şerifler Yalısı" denilen selâmlık kısmı eski eserlerden sayılmakta, yabancılar ve meraklıların ziyaretine açık bulunmaktadır.

RAMİ: Rami semti, Eyüp İlçesi'ne bağlı Rami Bucağı'nın merkezidir. Burada vaktiyle eski sadrazamlardan Rami Mehmet Paşa'nın çiftliği varmış. Bundan dolayı semt paşaya nispetle adlandırılmıştır. Rami Mehmet Paşa, 1654 tarihinde Eyüp'te doğmuştur. Eyüplü Hasan Ağa adında birinin oğludur. Rami Mehmet Paşa usulü dairesinde tahsilini tamamladıktan sonra Cafer Efendi isminde hayırsever bir zatin rehberliğiyle divanı hümayun kalemine girmiş, bilgisi ve çalışkanlığı ile kendisini pek çabuk sevdirmiştir. Aynı zamanda şiirle meşgul olan Rami, şair Nabi ile tanışarak onun vasıtasıyla Muhasip Mustafa Paşa'nın önce masraf, sonra divan kâatibi olmuştur. Muhasip Mustafa Paşa vefat edince divanı hümayun kalemindeki vazifesine dönen Rami, çok geçmeden divanı hümayun beylikçiliğine, tam kırk yaşında olduğu halde 1694 senesinde reisülküttaplığa tâyin olunmuştur. Rami, Sadrazam Elmas Mehmet Paşa'yı gücendirdiğinden reisülküttaplık ta iki yıldan fazla kalamamış, fakat Elmas Mehmet Paşa'nın Tamışvar civarında şehit düşmesi üzerine Amcazade Hüseyin paşa sadrazam olunca tekrar eski mevkiine getirilmiştir. Rami Mehmet Paşa bu ikinci reisülküttaplığında Türk delegeşi sıfatıyla Karlofça barış antlaşmasını imzalamıştır. Amcazade Hüseyin Paşa'nın sadrazamlıktan istifasıyla yerine geçen Daltaban Mustafa Paşa'nın iş başında bulunduğu müddetçe Rami Paşa makamında kalmış, Daltaban Mustafa Paşa'nın idamından sonra 1702 senesinde sadrazamlık kendisine verilmiştir. Ancak Rami paşa, Türkiye tarihlerinde "Edirne Vakası" denilen 1703 ihtilâlinde sadrazamlığı kaybetmiş, bununla beraber hayatını kurtarmıştır. İhtilâl neticesinde iktidara gelen yeni Sadrazam Hüseyin Paşa'nın yardımıyla Kıbrıs Valiliğine tayin olunmuş, Kıbrıs'tan Mısır Valiliği'ne nakledilmiş, 1706 senesinde Mısır Valiliği'nden azledilerek Rodos'a sürülmüş, 1707 senesinde elli iki yaşında orada vefat etmiştir. Rami Mehmet Paşa, hem değerli bir devlet adamı, hem de ihmal edilemeyecek bir şairdi. Şiirleri merhum Sadettin Nüzhet Ergun tarafından 1933 senesinde toplu bir halde neşredilmiştir.

RUMELİHISARI: Rumelihisarı'na bu ad, İstanbul Fâtih'i ikinci Mehmet'in burada yaptırmış olduğu kale dolayısıyla verilmiştir. Rumelihisarı'na "Yeni Hisar", "Yenice Hisar", "Boğazkesen Hisarı", da denilmişse de, bu isimler şimdi kullanılmamaktadır. Rumelihisarı, Bizans'ın Karadeniz'le münasebetini kesmek ve Boğaz'a hâkim olmak maksadıyla yaptırılmıştır. 1452 senesinin mart ayında Fâtih elli bin kişilik bir ordu ile kalenin şimdi bulunduğu yere gelmiş, buradaki Saint Michel Kilisesi'ni yıktırması, hemen inşaata başlatmıştır. Rumelihisarı üç buçuk-dört ay gibi kısa bir müddette tamamlanmıştır. Hisar duvarlarının kalınlığı 20-25, kalelerin kalınlığı 30-35 kadem kadardır. İnşası bitince

Rumelihisarı'na toplar konulmuş, kale kumandanlığına Firuz Ağa tayin edilmiş ve yanına dört yüz seçme asker verilmiştir. Rumelihisarı'nın plânları mimar Muslihittin'in eseridir.

Evliya Çelebi'nin rivayetine göre, Bizanslılar devrinde Rumelihisarı'nda eski bir kilisede bir rahip varmış. Bu rahip, kendisine tâbi olan üç yüz kişi ile birlikte gizlice İslâm dinini kabul etmiş. İkinci Murat'ın ölümü üzerine, Fâtih'in Edirne'ne babasının tahtına oturduğunu işittiği vakit bu rahip, "İstanbul'u fethedecek emîr sensin, bulunduğumuz yerde bir ve Akdeniz Boğazı'nda da iki kale yaptırıp İstanbul'a zahire getirilmesi önlenirse kıtlık olması tabiidir, o zaman ordunuzla bu tarafı şenlendiriniz," diye padişaha mektup göndermiş. Bu mektubu alınca Fâtih'in içi rahatlamış. Bunun üzerine Fâtih, Bizans İmparatoru'na müracaatla izin alarak Terkoz Kalesi civarında avlanmış, bu münasebetle terkoz Kalesi muhafızından hediyeler aldığı gibi, kendisi de ona ve Bizans İmparatoru'na hediyeler vermiş. Bu vesile ile Rumalihisarı'nda bir av köşkü ve çiftlik kurdurmayı düşünen Fâtih, bu hususta İmparator'dan müsaade istemiş, bu sırada Müslüman rahiple de görüşmüş. Bizans İmparatoru kurdurulacak av köşkü ve çiftlik için ancak bir sığır derisi kadar yer ayrılabilceğini bildirince Fâtih bu kayda bağlı kalarak bir kule yaptırmaya başlamış. Edirne'den binlerce ırgat ve duvarcı getirtmiş. Papazın tavsiyesiyle Burgaz'dan naklettirdiği kırk, elli top kıyıya koydurup üstünü çalı çırpı ile örttürmüş. Bir taraftan da kalenin inşasına devam olunmuş. Hergün yapılan yer çalılarla örtülür ve gizlenirmiş. Bundan sonra gene Müslüman rahibin teklifiyle İmparatorun gönderdiği bir öküz derisi getirilmiş, ince bıçakla dilim halinde kesilerek bunun çevrelediği yerde yapılan kayalar üzerine "محمد" (Muhammed-Mehmed) ismi şekil ve resimde Rumelihisarı yapılmış, etrafındaki çalı çırpı yakılarak bu güzel abide meydana çıkmış.

Kale tamamlanınca top tüfek, cepheane yerleştirilmiş, rahip de elbisesini değiştirip Müslümanların kıyafetine uyacak surette giyinmiş ve kalede vazifelendirilmiş. Bizans İmparator'u keyfiyeti öğrenince telâşa düşmüş, Fâtih'e bir elçi göndererek itirazda bulunmak istemiş. Fâtih kalenin sığır derisine göre yapıldığını, aksi ispat edildiği takdirde yıktıracağını söylemiş. Bundan sonra İstanbul'da kıtlık başlamış, İmparatorun boğazından yiyecek geçmez olmuş.

Rumelihisarı ile Bebek arasında, "Kayalar Mezarlığı" ve bu mezarlığın Rumelihisarı cihetinde nihayetlendiği noktada, "Durmuş Dede Tekkesi" vardır. Durmuş Dede, Karadeniz kıyısında Akkerman'da yaşayan bir meczup imiş. Bu zat bir gün Akkerman'dan bir gemiye binerek Rumalihisarı'na gelmiş, oradaki tekkenin şeyhi Ali Baba'ya misafir olmuş. Durmuş Dede'yi memleketinde herkes tanıdığı için Akkerman'dan İstanbul'a gelen gemiler, getirdikleri zahire ve başka eşyadan bir miktarını Durmuş Dede'ye bırakırlar ve ondan hayır dua isterlermiş. "İstanbul ve Boğaziçi" müellifi Mehmet Ziya, bu 'adetin 1928 senesinde devam ettiğini, odununu zahiresini İstanbul'da satıp Karadeniz Boğazı'na doğru yola çıkan kayıkların Durmuş Dede tekkesi önünden geçerken rıhtıma mutlaka beş, on parça odun, yahut bir miktar zahire bıraktıklarını eserinde belirtmektedir. Durmuş Dede 1642 tarihinde vefat etmiştir. Merkadi tekkenin dışındadır.

Durmuş Dede'den başka Melâmi kutuplarından Pir Ali Aksarayînin oğlu Oğlan Şeyh İsmail Maşukî'nin mezarı da Rumelihisarında'dır. İsmail Maşukî, Şeyhülilâm Kemalpaşzade'nin fetvasıyla ve on iki müridiyle birlikte Atmeydanı'nda Çukur Çeşme'nin üstünde 1528 senesinde idam edilmiştir. Müritlerinden Irakîzade Hasan Efendi şehit olduğu yerde bir mescit yaptırmıştır. Hasan Efendi'nin iki kardeşi daha olduğundan kendilerini "Üçler" diye tanırlarmış. Bu cihetle yaptırdığı mescide Üçler Mescidi denilmiştir. İsmail Maşukî on iki dervişle beraber öldürüldükten sonra cesetlerini Ahırkapı'dan denize atmışlar. O sırada padişah Kandilli de imiş. İsmail Maşukî ve dervişleri denizde yüze yüze kandilli önüne gelerek zikre başlamışlar, padişaha, " Hünkârım bizi nahak yere katlettiler, arzı hale geldik," demişler. Hünkâr bundan müteessir olarak hüngür hüngür ağlamış. İsmail Maşukî ve dervişleri de orada bir saat kadar zikrettikten sonra akıntı ile Durmuş Dede tekkesinin önüne varmışlar ve oraya gömülmüşlerdir. Evliya Çelebi üzerlerine on gece nur yağdığını görenlerle görüşüğünü, İsmail Masukî doğduğu vakit babasının ona, "kurban İsmail" adını verdiğini ifade ve iddia etmektedir.

SELİMİYE: Selimiye semti, Üçüncü Selim'in burada büyük bir kışla ve bir cami yaptırmış olması dolayısıyla bu adı almıştır. Selimiye Kışlası önce ahşap olarak inşa edilmiş, bir kısmı İkinci Mahmut ve geri kalan kısmı da Abdülmecit tarafından kâgire çevrilmiştir.

ŞEHZADEBAŞI: Şehzadebaşı semti, oğlu Şehzade Mehmet'in ölümü üzerine onun namına Kanuni Süleyman tarafından yaptırılan Şehzade Camisi'ne nispetle adlandırılmıştır. Beyazıt'tan Saraçhanebaşı'na kadar uzanan geniş tramvay caddesi, bu semtin merkezi veya mihveri sayılabilir. Bu cadde üzerinde vaktiyle çay ve kahvehaneler, tiyatrolar sıralanmıştı. Şimdi çayhanelerin sayısı azalmış, tiyatro hemen hiç kalmamış, bunların yerlerini sinemalar tutmuştur. Şehzadebaşı Caddesi, kandil ve ramazan akşamlarında İstanbul'un başlıca piyasa yeri halini alırdı. Burada halk, arabalarla ve yaya olarak dolaşır, arabalar ve yayalar caddenin sağ cihetini takip ederek Beyazıt'tan Saraçhanebaşı'na doğru gider, Saraçhanebaşı'nda dönerek sol ciheti takip etmek suretiyle tekrar Beyazıt'a gelirlerdi. Kandil ve ramazan akşamlarında koca caddeyi dolduran ve korkunç bir sel gibi akan

kalabalığın arasına erkek ve kadın, kendini bilen, haysiyetini, şerefini, vakarını korumak isteyen hiç kimse sokulmazdı.

Kandil ve ramazan akşamlarında Şehzadebaşı piyasalarında erkeklerin kadınlara söz atmaları önüne geçilemeyen kötü bir âdetti. Bununla beraber söz atmakla da kalmayarak daha ileri giden, çimdikleyen, sıkıştıran, mendil kapan, iğne batıran, ayağa basan, elbise yırtan, arabalara mektup ve lâvanta şişesi atanlar da olurdu. Aynı piyasalara katılan kadınlardan göz süsen, kaş çatan, el ve dudaklarıyla işarette bulunanlar da yok değildi. Bütün bu çirkin hareketlerden dolayı kavga çıktığı, hattâ baston ve şemsiyelerle, tokat ve yumrukla dayak faslına kadar girdiği de zaman zaman görülürdü.

(Devam edecek)

GURBET ACISI

HASAN TÜLKAY

Hasretlik çekenin özünde gurbet
Yüzünde, gözünde, sözünde gurbet
Tek mevsim silası yoktur garibin
Kış bahar yazın da güzün de gurbet

Sevinci neşeyi aldı götürdü
Dünyamızı zindan etti yatırdı
Sağlığını sıhhatini bitirdi
Ağrıdır sızdır dizinde gurbet

Geceleri uyku tutmaz, naçarsın
Güpegündüz pusulanı şaşarsın
Özlemle iniler hasta düşersin
İnler zârizârı sazında gurbet

Gördün Hasan hocam anlarsın bizi
Özlersin hanımı oğlu kızı
Kalmamış ağzının hem tadı tuzu
Bağrı yanıkların közünde gurbet...

ANTALYA'DA KÜLTÜR VE FOLKLORÜN İZLERİ

(Mustafa AKBABA eski Antalya'yı anlatmaya devam ediyor.)

Evimize yakınlığı sebebi ile Karakaş Camii ibadet için tercih ettiğimiz bir mekândı. Küçükken, babamla beraber ben de bu camiye gider, Cuma ve Bayram namazlarını bu camide ifâ ederdik. Daha sonraki yıllarda Kaleiçi'ndeki Alâeddin Camii'nin ibadete açılmasıyla oraya da gider olmuştuk. Biz, bayram sabahları, sabah namazını da mutlaka camide cemaatle kılarız. Malûm olduğu üzere, sabah namazı ile bayram namazı arasında 45-50 dakika kadar bir bekleme süresi vardır. Genelde bu süre içerisinde de bir din görevlisi kürsüden cemaate dinî konularda bilgiler aktarır.

7-8 yaşlarındaydım. Bir bayram sabahı rahmetli babacığımınla birlikte Karakaş Camii'ne gitmiştik. Sabah namazının edasından sonra yaşlıca bir vaiz kürsüye çıktı, cemaati ihya edici bilgiler aktardı. Bayram namazı vakti yaklaşınca kürsüden inmeden önce bayram namazının nasıl kılınacağını da tarif etti. Bu tarifi arkasından da sözünü şöyle bağladı:

"Velhasıl; dağdaki çobanın da, makâm sahibi olanın da anlayacağı şekilde söyleyecek olursak, bayram namazını kısaca 'İki salla bir bağla, üç salla bir yat' diye tarif edebiliriz" deyip kürsüden indi. O gün bu gündür ki bayram namazlarını eda ederken hiçbir tereddütüm olmaz, o vaiz efendiyi hep hatırlarım. Aradan çok uzun yıllar geçti, ne zaman terk-i dünya etmiştir bilemem. Allah (cc) rahmet eyleye...

Karakaş Camii'nin hizasında Karakaş Fırını vardı. Antalya'nın önemli fırınlarından birisiydi. Sahibi (Fırinci Muharrem) bizim sokakta (Fırın Sokağı / 1306 sk.) otururdu. Yani sokağımızın sakinlerindendi. Orta yaşlarda iken Kalp krizi sonucu hayata vedâ etti. Sonra başkaları tarafından işletildi. Daha sonra da o sıranın yıkılmasıyla tarih oldu.

Yine Karakaş Fırını hizasında bulunan Mehmet Necef'in eczahanesi de Antalya'nın en eski eczahanelerinden biri idi. O zamanlar bazı ilâçlar eczahanelerde hazırlandığı için, önünden geçerken bazı kimyevî maddelerin kokuları dışarıdan hissedilirdi. Belki onun tesirinde kaldığım içindir ki çocukluğumda eczacı olmayı düşünüyordum, kismette Dişhekimi olmak varmış.

Mesleğime olan tutkunluğum yüzünden hâlen (kendimi fazla yormadan da olsa) mesleğimi şevkle sürdürmekteyim. Bugün, ilk zamanlardaki hastalarımın torunlarına bile hizmet vermek bana ayrı bir haz vermektedir. Yaradan'a hamd ve şükürler olsun...

(Devam edecek.)

